

Téma č. 9 Obecný fyzický zeměpis – Zvětrávání, působení tekoucí vody, povrch Země jako výsledek působení přírodních činitelů

26. 11. 2020

Děvčata a chlapci,

zasílám Vám učivo, které je v učebnici rozepsáno v několika kapitolách. Pozorně si přečtěte a do sešitů si zapište to, co máte označeno žlutě. Tento týden se již on-line neuvidím, vše necháme, až se od 7. 12. vrátíte do školy. Při běžných hodinách s Vámi vše zopakuji. Příložená prezentace je orientační.

Zdraví Vás Pavel Antoš

Zvětrávání a činnost větru

Přírodní činitelé rozrušující povrch Země:

- **dešťová voda** (proniká do hornin, rozpadají se)
- **teplota vzduchu** (kolísá během dne i roku)
- **led** (má větší objem než voda, tlak ledu rozšiřuje skalní pukliny)
- **kořeny rostlin a stromů** (pronikají do trhlin a velkou silou je rozrušují)
- **vítr** (unáší písek a prach, obrušuje balvany a skály, jinde se ukládá – přesypy)

Rozpad hornin na zvětraliny se nazývá zvětrávání.

Učebnice str. 51 – 52

Působení povrchové tekoucí vody

Dešťová voda: vsakuje se do půdy, stéká po svazích, dostává se do potoků a řek – zanáší koryta pískem, úlomky hornin, listím...

Tekoucí voda: vytváří **koryta**, obrušuje horniny – vznikají **valouny**

- **horní tok** – voda má velkou sílu - valouny,
- **střední tok** – voda již nemá takovou sílu – unáší menší kameny a písek
- **dolní tok** – řeka teče pomalu, tvoří zákruty, ve velkém množství přenáší písek a tvoří naplaveniny
- **Delta** – při ústí řeky do moře nebo do jezera ukládá řeka všechn materiál. Nánosy rozdělují řeku do několika ramen, náplavová rovina má tvar trojúhelníku.

učebnice str. 53- 54

Povrch Země jako výsledek působení přírodních činitelů

Přírodní činitelé:

- **vnitřní-** (tvořící) – vrásnění, sopečná činnost
- **vnější** - (pozměňující) – tekoucí voda, vítr, rostliny

Vrásněním vznikají různě vysoká pohoří. Voda, vítr, zvětrávání působí nepřetržitě. Povrch Země je velmi rozmanitý:

Roviny: plochý, rovný povrch – výškové rozdíly do 30 m.

Pahorkatiny: zvlněné krajiny s mírnými svahy a mělkými údolími – výškové rozdíly až 150 m

Vrchoviny: příkré svahy, hlubší údolí – výškové rozdíly do 300 m.

Hornatiny: strmé svahy, hlubší údolí – výškové rozdíly až 600 m

Velehory: strmé skalnaté svahy, hluboká údolí, vrcholy mají ostré skalnaté štíty

Učebnice str. 54 - 55